

I MAGARICA UGLEDA ANDELA

ARETÉ
IZDAVAČKA KUĆA

I magarica ugleda andela

Nik Kejev

Naslov originala Nick Cave

AND THE ASS SAW THE ANGEL

Za izdavača Nina Gugleta

Edicija Areté

Glavni i odgovorni urednik Nina Gugleta

Urednik izdanja: Ana Marija Grbić

Prevod Goran Sinadinović

Lektura Irina Vujičić

Korektura Aleksandra Dunderski

Dizajn korica i ilustracije Dragana Dubljević

Štamparija Artprint, Novi Sad

Tiraž 1000 primeraka

Izdavač Areté, Beograd

© Copyright © Nick Cave

Copyright za srpsko izdanje © Areté, 2019

I MAGARICA UGLEDA ANĐELA

Nik Kejv

prevod *Goran Sinadinović*

23 Magarica vide anđela Gospodnjega gde stoji na putu s golim mačem u ruci, te svrnu s puta i pođe preko polja. Valam je stade biti, da je vrati na put.

24 Ali anđeo Gospodnji stade na stazu između vinograda, gde bejaše sa obe strane zid.

25 Magarica vide anđela Gospodnjega, pribi se uza zid i pritište nogu Valamu o zid. Valam je opet udari.

26 Anđeo Gospodnji otiđe dalje i stade u tesnacu, gde ne bejaše mesta da se svrne ni na desno ni na levo.

27 Magarica vide anđela Gospodnjeg i pade pod Valamom. Valam se naljuti i stade biti magaricu štapom.

28 Gospod otvori usta magarici, i ona reče Valamu: Šta sam ti učinila da me biješ već po treći put?

29 Valam odgovori magarici: Što mi prkosiš? Da imam mač u ruci, sad bih te ubio.

30 Magarica reče Valamu: Nisam li ja tvoja magarica koju si uvek jašio do danas? Jesam li ti ikada tako učinila? A on reče: Nisi.

31 Gospod otvori oči Valamu, i Valam vide anđela Gospodnjeg, koji je stajao s golim mačem u ruci na putu; i on sagnu glavu i pokloni se licem svojim.

Brojevi, 22

PROLOG

Tri masna brata gavrana su kružila, isturenih kljunova, usecajući krug u pomodrelo i izmučeno nebo, praveći brze, tamne prstenove kroz guste mehurove dima.

Dugo je poklopac doline bio čist i plav, ali sada, Gospode, *on urla*. S mesta na kome ležim oblaci izgledaju praistorijski bljujući ispred sebe velike bezlične zveri koje se uvijaju i umiru, visoko.

A gavranovi – još uvek kruže, samo su sada bliži – sada bliži – bliži meni.

Ti prepredeni gavranovi su ptice smrti. Pratili su me poput senke celoga života. I tek sada mogu da ih zgrabim. Svojim očima.

Mislim da skoro mogu da se setim kako da zaspim na ovom mekom, toplom krugu blata jer bilo mog života postaje neujednačeno. Postaje.

Ovaj bezubi grob me je usisao svojim desnima, ja idem u ovu močvaru, ovu jamu, i plašim se da ću onemoćati. Dok ovo govorim, dva gavrana vrebaju moje oči – zlokobno kruže i čekaju, dok se dim kotrlja, uvija i umire iznad, i vidim da postaje tamnije i da sam skoro potonuo – dole – ili sam na samom pragu.

Tamo dole! O mala dolino!

Dva iskrzana kolena zemlje dižu se i šire da bi napravila nabor u sredini. Spuštamo se niz izgrizenu unutrašnju stranu, gde su stabla povijena i debeli čokoti rastu na uzdrhtalim kosinama. Neki vise nad dolinom pod opasnim uglovima, njihovo izmučeno korenje viri iznad tla padine dok trpe taj jezivi teret koji pritiska i vuče i leži kao čitav svet na njho-

vim udovima. Ispletena puzavica stabala nanizanih jedno uz drugo, prikovana za zemlju čokotima.

Putujući duž doline, s juga na sever, gavranovim letom, pratimo Glavni drum dok vijuga po ravnom stomaku doline. Sa ove visine izgleda kao traka dok prelećemo prvi od mnogo stotina hektara tinjajuće šećerne trske.

Noćas je prva noć paljenja ove sezone, važan događaj i veliko slavlje doline Jukulor, kada svi iz grada odlaze na visoka polja da bi posmatrali vatreni zid kako čisti šećernu trsku od njenog beskorisnog lišća, njenog „đubreta”. Ipak, ova noć je čudno tiha ovde na dalekim poljima; mokri džakovi i štapi za zmije nemarno ostavljeni, iskre i sivi pepeo nečujno klize po vazduhu na slabom vetru.

Šećerana se izvalila uz istočni obod, na milju od grada. Možemo da čujemo postojano brektanje njenih mašina. Kolica – neka prazna, neka delimično napunjena – leže zaboravljena na šinama.

Letimo i prelećemo sam grad, s njegovim zgusnutim zardalim talasastim krovovima, i vidimo igralište i sudnicu i Memorijalni trg.

Dole, na sredini trga, uzdignuta iz samog srca doline, mermerna grobnica koja u sebi čuva mošti Proroka drobi se i lomi pod snažnim udarcima tri teška malja.

Grupa ožalošćenih žena obučenih u crno gleda kako se spomenik uništava. Vidi kako jauču i škrguću zubima! I vidi velikog mermernog anđela, sa svetačkom nedužnošću isklesanom na licu, s jednom rukom visoko uzdignutom, s pozlaćenim srpom u pesnici; da li će i to srušiti?

I dalje, kroz uzbuđenje, kroz olujno srce grada, gde žene nariču kao na bdenju, udarajući se u žalosti, grudi u crnim modricama, krvavih zglavaka. Gledaj kako gamižu ulicama u svojim divljim, crnim pokretima molećivo i grčevito stežući grube tkanine svojih odora.

Odavde nam izgledaju kao ptice koje ne umeju da lete.

Još jedan krug nad ovim stvorenjima jada, a onda dalje preko ranjenog grada, iznad grozdova prikolica u kojima žive sekači šećerne trske. Ovde, u ovom tamnom času, ostale su samo njihove žene i uplašena deca. Stoje na prozorima, duhovi njihovog daha dolaze i odlaze sa stakla, slušaju motore svojih muškaraca kako bruje ka severu i nestaju u šuštanju i pucketanju polja.

Ali idemo dalje, letimo, ili ste se umorili, braćo?

Pratimo Glavni put sve dok trsku naglo ne preseče gola žičana ograda, četiri milje od grada, dve milje od severnog ulaza u dolinu. Odavde se vide kombiji, kamioneti i prikolice, za sobom ostavljaju čaure crvene prašine dok silaze s puta i idu prema olupanim katranisanim kolibama. Ovde žive odbačeni, luralice, brdski šljam.

Usamljena koliba na gomili đubreta gori i gori, bljujući purpurni dim u nemirni vazduh.

Iako umorni od letenja, još malo napred.

Iza kolibe zemljište postaje raskvašeno, močvarno, a iz gliba izranja pojas vegetacije – visoko drveće rođeno u ropstvu uzdižući se iz travki i vitica mrzovoljnog korova, noseći kupolu isprepletene vinove loze na svojim drvenim ramenima.

Ovde poniremo i ronimo jer ovo je močvara.

Dok prelećemo, vidimo baklje kako nam namiguju u liniji ispod tamne kupole krećući se unutra prema centru kruga kao tanka traka svetlosti.

Iščupana iz samog središta močvare je čistina, okrugla kao tiganj, a u toj čistini je, kao točak u točku, crn krug živog blata koje se puši, dovoljno velik da svari kravu. Svetluca tamnim odsjajima dok prelećemo. Ali stani! Maši! Kruži! Vidi ko leži na površini blata, sav sklupčan kao novorođenče! Vidi kako mu kosti prijanjaju uz kožu. Kako mu se rebra

nežno šire svaki put kad udahne vazduh. Vidi kako je skoro nag. I vidi kakoj je miran.

Osим tog oka.

Kreće se po svojoj orbiti i, riboliko, fiksira nas. Mi sledeći ni kružimo.

I

Njegov brat bio je taj koji je pocepao posteljicu tog jutra njihovog rođenja. Tada se, kao da je taj jedinstveni čin delanja postavio presedan lenjosti u njegovom kasnijem životu, još uvek neimenovani Jukrid uhvatio bratu za pete i iskliznuo u svet sa svom pompom nezvanog gosta.

Podnevno sunce vrtelo se na nebu kao rastopljeni zakivak i tuklo po limenom krovu i katranisanim daščanim zidovima kolibe. Unutra je za stolom sedeo Čale, okružen svojom komplikovanom skalamerijom od opruga i čelika, znojio se na paklenoj vrućini dok je podmazivao svoje zamke i uzalud pokušavao da zapuši uši i da ne sluša pijanu kuknjavu svoje žene, koja je cvilela prućena preko zadnjeg sedišta starog razvaljenog ševroleta. Ta kola, ponos smetlišta, ležala su na ciglama iza kolibe kao velika školjka koju je s gađenjem napustio neki prerasli gmizavac.

U njima je, u porođajnim grčevima, njegova piću sklona supruga vrištala protiv čuda koje se migoljilo i ritalo u njoj, potezala iz flaše svog „belog Isusa”, ljuljala ševrolet na klocnama i drala se i vikala, vikala i drala se: „Čale! Čaa-le! Čaa-le!”, sve dok nije čula kako se vrata kolibe otvaraju i zatvaraju. Tada je odlučila da je vreme za odmor i onesvestila se.

„Previše pijana da bi se napela”, Čale će kasnije reći Jukridu.

Iščupavši flašu pića iz njene čvrsto stisnute šake, jer ju je i u nesvesti stezala i stezala, Čale ju je pažljivo razbio o zardali rep na zadnjoj strani kola.

Koristeći intuiciju kao babicu i veliko parče stakla kao skalpel, raširio je noge svojoj bremenitoj ženi i polio njene intimne delove pićem. Dok mu je iz usta tekla neprekidna bujica psovki, i dok su svi letnji insekti zujali, dok je sunce sijalo na nebu bez oblačka, uz đavolski vrisak i mlaz vode-njaka, iskotrljala su se dva sluzava klupka.

„Isuse! Dvoje!”, povikao je Čale, ali je jedno ubrzo umrlo.

U kolibi su na stolu jedan do drugog ležala dva sanduka za voće postavljena listovima iz novina. Zamke za životinje bile su sklonjene i povešane po zidovima.

Dve kutije, i u svakoj po beba. Čale je zavirio unutra.

Obe su bile tihe i obe su ležale mirno na leđima, gole golcate, raširenih i začuđenih očiju. Čale je izvadio kratak izgrizeni komad olovke iz džepa na pantalonama, nagnuo se žmirkajući prema mališanima, napisao „br. 1” pri dnu prvog sanduka, a onda, liznuvši vrh olovke, „br. 2” na sanduku u kome je ležao Jukrid. Zatim se odmakao i zamišljeno gledao naizmenično jednog pa drugog.

Imali su čudne oči bademastog oblika, s blago nadutim kopcima i gotovo bez trepavica, plave ali toliko blede da su skoro prelazile u ružičasto; snažne, radoznale, nikad mirne, ni za tren – činilo se kao da lebde, te čudne brbljive oči, kao da lebde i podrhtavaju u svojim dupljama bez obrva.

Mali Jukrid se zakašljao, kratko i oštro, njegov malecni jezik je zapalacao po gornjoj usni, a onda se smotao unutra. I kao da je čekao na signal i prepoznao ga u Jukridovom stidljivom kašlju, hrabri prvorođeni sklopio je oči i utonuo u san iz koga se nikada neće probuditi.

„Zbogom, brate”, rekao sam u sebi dok je odlazio, i ceo jedan minut mislio sam da idem i ja, toliko je jebeno hladno bilo njegovo umiranje.

Onda je kroz mirnu noć doplovilo hrapavo kreštanje kučke nad kučkama, moje majke, keve, rastrojeno vrištanje kao promuklo prokletstvo iz samog čmara skarednosti, praćeno udarcima po boku ševroleta. „De mi je flaaša?!”

„De mi je flaaša?!”

Ćale je postavio dva improvizovana kaiša preko mojih kolena i grudi prisiljavajući me da zadržim horizontalni položaj u svom sanduku-kolevci – ali ja sam krivio i istežao vrat, gonjen neizdrživom potrebom da makar letimičnim pogledom vidim šta će se desiti s mojim bratom, tako impulsivno lansiranim u večnost.

Pošto sam bio uvučen u život bez upozorenja, izbačen iz alkoholnih ugrušaka bremenitosti – o, ta meka toplota gde smo plutali i plutali! – još teturav od traume rođenja, moja koncepcija te konačne enigme bila je, kao što možete pretpostaviti, sramno neobaveštena. Mislim, kako sam mogao da znam koliko je smrt prokleta smrtolika?

U svakom slučaju, ma koliko da sam se trzao i cimao, kaiševi se nisu predavali – jok, baš ni malčice, i stvarno sam izgubio svaku nadu. Iscrpljen i zadihan, samo sam ležao tu i mislio o svom svetom bratu u sanduku za voće pored mene, razmišljao na koji će način on stići u raj, ako je taj put bar upola težak kao i oslobađanje od ovih okova?

Uspeo sam da izvučem jednu majušnu ruku tokom te prve, velike, jalove i krajnje zloslutne borbe – i počeo sam da kucam poruku zglavkom veličine larve koristeći šifrirani sistem laganih udaraca, tapšanja i pauza, sistem koji smo moj brat i ja razvili dok smo plutali u žuborećim vibracijama materice.

Nemoj – da – zaboraviš – svog – brata – odgovori – mi

Ali moj brat nije odgovorio. Otkucao sam još jednom, dodajući molim te na kraju, ali nije ni tada. Molim te. Ne-

zatrašen time, ispričao sam mu na šta život liči, i raspitivao sam se da li je razvio neke posebne sposobnosti u smrti. Moji signali postajali su sve brži i nepovezaniji. Uzaludno lupkanje zvučalo je šuplje i usamljeno lebdeći bez odgovora iznad mog sanduka.

Život – je – loš – je – pakao – možeš – li – da – letiš – po-pomo – pomozi

Napokon sam povratio kontrolu, i dok mi je zaglavak lajao i zavijao, otkucao sam još jednu poslednju poruku na unutrašnjoj strani svog sanduka.

Spustila se noć – to sada znam – ali dok sam nauznak ležao, upregnut u svoju samljenost, i dok sam sve zaplašeniji gledao kako bolešljivo svetlo dana tamni i puni se zastrašujućom muzikom noći – ćukanjem, razjarenim piskovima, komešanjem krvožednih sova – mislio sam da je došao smak sveta.

Sudnji Dan je došao, i ja sam samo mogao da ležim tu – da, i pretpostavljam da sam upravo to i radio, da ležim tu i pustim da me samrtna tama proguta, čekajući Zavetni kovčeg, munje, glasove i grmljavinu, zemljotrese i silan grad.

Pokrov straha i crne senke lagano su ugušili moj svet i kad više nisam video ništa sem najcrnjeg mraka, začuo sam zloslutne korake, trome i neujednačene, kako prelaze preko trema i zastaju pred ulaznim vratima.

Šćućurio sam se u svom sanduku.

Čuo sam grozno škripanje dok su se vrata s mrežom otvarala, trapavo potezanje kvake ulaznih vrata, zvučno „Jebem ti vrata“, bela svetlost je eksplodirala, vrata su se tras-bum-zalupila, odjeknulo je snažno podrigivanje: i moja majka je naglavačke upala u sobu, potpuno odsutno prošla pored mene i nestala na drugoj strani.

Gola sijalica visila je s plafona tačno iznad moje kolenke. Sijalica je bljuvala vrelinu, mesingana i hipnotišuća, dok

sam, sve uznemireniji, ležao na leđima i posmatrao kako se sve više i više noćnih insekata zbija oko treperave zanimljivosti. Bespomoćno sam gledao kako se svakog časa neki preterano revnosni moljac ili komarac ili muva sudaraju sa smrtonosnom sijalicom, do pepela pržeći svoja mala krila i dlakave nožice. Stoga se taj zaludni posao završavao vrištućim poniranjem i istovetnim prizemljenjem unutar sanduka za voće u kome sam ležao. Kovitlajući insekti-invalidi preplavili su moju kolevku – umirali su odvratnom smrću, pred mojim očima do najsitnijeg detalja odvijale su se njihove samrtne agonije, da bi na kraju svojih dana, smlavljeni životom, padali mrtvi kao kamen.

Tada sam shvatio zašto je moj pokojni, oplakani brat izgledao tako skrhan: u njemu nije ostalo života. Samo smrt.

Ali dan se ipak vratio. Pršteće sunce urlalo je puteras-tim sjajem preko istočnog oboda budeći čitavu dolinu svojom zlaćanom bukom.

Dva gavrana radosno su kreštala na nebu. Divlji pas je zavijao negde u brdima. Mogao sam čuti pijukanje gladnih pilića. Negde u blizini mula je očajnički njakala. Čuo sam idiotsko meketanje jareta. Pčele su neumorno zujale.

Kao da je svemu na svetu oko mene bila potrebna pažnja.

Zvona su zvonila iz stomaka doline. Žaba je kreknula. Muva je zazujala. Sirena na kolima je trubnula, dole na Glavnom putu.

Sve u svetu oko mene zahtevalo je da mu se posveti pažnja. To je bilo vreme kad se pazi na sve ptice i piliće, jariće i teliće, prasiće i bebe.

Strašno mi je bila potrebna pažnja. Jeste. Užasno mi je trebalo hranjenje. Moje telo žudelo je za hranom. Koliko ću još morati da čekam? Da li znate? Jesam li vam već rekao? *Jebote, al sam gladan!*

Pomišljao sam da pojedem par sprženih insekata s gomile na svom stomaku... ali ne...

Odlučio sam da je bolje da nadignem dreku – da privučem pažnju svojih staratelja onako kako to rade sva gladna zapostavljena deca – te sam napunio pluća vazduhom i vikao i vikao i vrištao i drao se i cvileo: *Nahranite me!* i *Hrana i Sisa*, i sve vreme sam se toliko cimao i ritao pod svojim nemilosrdnim kaiševima, koje je toliko genijalno smislio Čale – strašan majstor za zamke – da ih je svaki trzaj mog malog tela samo još više zatezao, još mi više sputavajući pokrete, tako da su me za tili čas ograničili na slabašno mrđanje dupetom, na prilično gnevno kolutanje očima, palacanje jezikom, i, naravno, na bujicu reči – o, kako su mi se samo kotrljale s jezika – o, kako su mi šikljale iz usta – velike krvave reči iščupane iz samog dna mog stomaka – *Nahranite me! O Smrti! Moram li da umrem od gladi?*, i *Jebote, nahranite me* – i znate – mislim, i *znate šta?* Uprkos svom mom podvriskivanju i dranju – mom urlikanju i zavijanju – svom mom cviljenju i proseravanju i blebetanju – uprkos *svemu* tome – znate *šta?*

Nisam ni pisnuo – ni iz svog sanduka, ni iz svoje kolevke. Ne, nisam ni pisnuo.

Ovo otkriće me je zbunilo. Osećao sam se prevareno. Zeznuto.

Osetio sam se usamljeno.

Slobodnom rukom pocepao sam novinski papir koji je pokrivao stranice mog sanduka. Smotavši ga u male lopte, sisao sam papir dok nije omekšao, i gutao ga.

S vremenom sam uspeo da se zasitim tim škrtim obrokom, duboko sam zevnuo punog stomaka, i ponovo razmišljao o svom bratu, koji je ležao u zujećem sanduku pored mene. Opet sam zevnuo, ovoga puta dublje, sklopio oči i pitao se tonući u san – da li je i moj brat bio nem?

„Verovatno nikad sa sigurnošću neću znati”, sećam se da sam mislio dok se san obavijao oko mene. „Verovatno nikad neću znati.”

Sanjao sam kako smo se brat i ja ponovo sjedinili u raju ležeći na toplim pamučnim oblacima. Udario je po svojoj zlatnoj harfi i kiša srebrnastih tonova prolila se po mom telu. Smešili smo se.

Moj brat je prestao da svira i uzdigao se u vazduh. Krila su mu bila crna, prekrivena venama, i lučila su lepljivu sluz. Protrljao je dve dlakave noge i ostavio harfu, koja je sada bila kruna na njegovoj glavi. Probao sam da poletim, ali još nisam imao krila, imao sam samo belo bezdlako migoljavo telo ličinke – bespomoćan na leđima – na svojim leđima. Moj brat je upro prstom u mene i povikao: *Piratu! Ostavi me! Ostavi me!!!* Tada sam video da je raj postao crven i maglovit, i plovio sam lagano okrećući se, i sve vreme je odzvanjao dupli ritam: *Bu-buum... Bu-buum... Bu-buum...*, kao srce.

Probudio sam se.

Otac se nadvio nad mene kao krivi štap. Iz njegovog sivog lica gledala su dva mala plava oka lebdeći u svojim dupljama.

Tako je sedeo Ćale, s činijom i veknom u rukama.

Posisao sam komad hleba natopljen mlekom koji mi je bio ponuđen, i bio je topao i sladak.

Ćaletovi prsti su mirisali na smolu ili ulje.

Moja glad se utožila, zatvorio sam usta i okrenuo glavu. Nisam više mogao da podnesem taj oštar, hemijski miris.

Ćale je ustao.

Njegova hoklica bila je sanduk za voće okrenut naopačke!

Potražio sam svog brata. Nije ga bilo! Kao ni sanduka! Na njegovom mestu pored mene bila je metalna zamka za